אמר [א]אלא לברר א"ל אנא נמי [ב]לברר קאמינא: **מתני'** א)מי שפרע מקצת חובו ר' יהודה אומר יחליף רבי יוסי אומר ב)יכתוב שובר אמר רבי יהודה נמצא זה צריך להיות שומר שוברו מן העכברים אמר לו רבי יוסי כך יפה לו ולא ירע כחו של זה: **גמ'** אמר רב הונא אמר רב אין הלכה לא כרבי יהודה ולא כרבי יוסי אלא [ג]ב"ד מקרעין השטר וכותבין לו שטר אחר מזמן ראשון אמר ליה רב נחמן לרב הונא ואמרי לה רב ירמיה בר אבא לרב הונא אי שמיעא ליה לרב הא ג)[ברייתא] דתניא עדים מקרעין את השטר וכותבין לו שטר אחר מזמן ראשון הוה הדר ביה אמר ליה שמיע ליה ולא הדר ביה

בשלמא

אמר ליה אנא נמי לברר קאמינא. כלומר כרבי סבירא לי ואם לא בירר דבריו הפסיד וכן פירש רבינו זקני מ"כ בפרק זה בורר אליבא דרבי שצריך לברר ואם לא הביא שטר הפסיד. ויש לשון אחר ואין בו ממש. ואע"פ שהלכה כרבי מחבירו בהא הלכתא כרבן שמעון שאין צריך לברר כדאמר רב גידל אמר רב: **מתני' מי שפרע מקצת חובו.** במלוה בשטר מיירי ואיכא למיחש פן יחזור המלוה ויתבע כל חובו: **רבי יהודה אומר יחליף.** יקרע אותו השטר ויכתוב לו שטר אחר לפי חשבון הנשאר מזמן ראשון כדמפרש בגמרא: **יכתוב שובר.** וישמרהו הלוה: **לשמור שוברו.** שאם אבד שוברו יחזור המלוה ויגבה כל חובו: **א"ל ר' יוסי כך יפה לו.** למלוה שיהיה הלוה בדאגת שימור שוברו ולא המלוה דעבד לוה לאיש מלוה ד) כדאמרינן בגמרא: **ולא ירע כחו.** של מלוה להחליף שטרו (א) כדאמר ר' יהודה כדי שיכוף לפרעו: **גמ' אין הלכה לא כרבי יהודה.** שאמר יחליף ואפילו לכתוב לו מזמן ראשון על ידי עדים בלא בית דין כדמפרש ואזיל דלא אלימי עדים לקרוע שטר ולהחליף ולגבות מזמן ראשון: **ולא כר' יוסי.** דאמר כותבין שובר וצריך לשמור שוברו מן העכברים: **וכותבין לו שטר אחר.** לפי סכום המעות שחייב לו עדיין ורב תנא הוא ופליג: **אי שמיע ליה לרב הא דתניא.** לקמן בשמעתין [קעה.] במילתיה דר' יהודה בפורע חצי חובו שמקרעין עדים כו' (ב): **הוה הדר ביה.** רב והיה מודה שהלכה כר' יהודה דהא רב נמי ה"ק דמה לי ב"ד מה לי עדים: **שמעה ולא הדר ביה.** דברייתא תני עדים מקרעין ואיהו אמר ב"ד דוקא ולא עדים:

בשלמא

אלא לברר. פירש רבינו תם לברר אמיתת הדברים ולהעמיד על האמת ואם ימצאו ויאמרו לא ראינו מעולם מיחייב[א] אבל אם לא ימצאם לא אבד בכך[ב] שאין סברא שהיה מחייבו לשלם על זה אם לא יוכל למצאן כי מה דין הוא זה שיפסיד בחנם אם לא יוכל לאמת דבריו שלא היה צריך לטעון ועוד דהכי משמע אנא נמי לברר קאמינא ולא לחייב שאם היה מחייבו (ג) לברר מה תשובה היא זו אנא נמי לברר מכל מקום היה מחייבו ואדרבה מה שמזכיר לברר אינו כי אם קושיא על טעמו כמו שפירש רשב"ם ואף רבי לא אמר אלא לברר הלכך לא מסתבר טעמא לחייבו משום הכי ובשבועות פרק שבועת הדיינים (דף מא:) דקאמר אתו פלוני ופלוני ואמרו לא היו דברים מעולם ואמר רבא כל מילתא דלא רמיא עליה דאיניש אמר ולאו אדעתיה[ג] תימה דאמר הכא צריך שיבואו פלוני ופלוני ויעידו וי"ל דרבא כרשב"ג ס"ל כדפסיק רב ה) (פפא) א"נ אפי' ה) [לרבי] וכדפי' ר"ת דמפרש הכא אם לא בירר לא הפסיד דיש לו לברר כל מה שיוכל[ד] ומ"מ אי לא משכח להו או אומרים להד"מ י"ל דלא מפסיד[ה] אבל תימה שרשב"ם הביאה על זה שצריך שיבאו פלוני ופלוני ויעידו משמע שרוצה להעמידה כרבי אפילו לפי' שלו (ד) ושמא היה רוצה לומר דגרע היכא דלא הביאם מהיכא דאיתינהו ואמרו להד"מ ולא הבנתי כלל[ו] ויש מישבים דבריו אליבא דרבן שמעון בן גמליאל וסובר שהלכה כוותיה ואפי' למ"ד התם הוחזק כפרן אתי שפיר כרבן שמעון בן גמליאל די"ל דלא אמר ר"ש בן גמליאל אלא דא"ל להביא[ז]:

אין הלכה לא כר' יהודה כו'. פירש רשב"ם דאמר עדים מקרעים את השטר דהכי משמע יחליף אפילו בעדים וכן הוא לפי המסקנא דשמיע ליה ברייתא ולא הדר דאיהו מכשר בעדים ואיהו מצריך ב"ד אבל רב נחמן לא היה סובר מילתיה דרב הכי דא"כ מאי הא דקאמר לרב הונא אי שמיע ליה כו' הוה הדר ביה ממה שהיה אומר אין הלכה כר' יהודה מי אלימא ממתני' דמשמע נמי בעדים ואפ"ה פליג עליה וא"ת במשנה לא תני עדים בהדיא מ"מ איהו ס"ל דעדים קאמר ופליג עליה דתנא הוא ופליג ונראה לר"י דרב נחמן סבר לה למילתיה דרב הכי אין הלכה כרבי יהודה דאמר יחליף וכותבין ליה מזמן שני[ח] דס"ל דרבי יהודה מזמן שני קאמר מדלא פירש במשנה וכותבין לו שטר אחר מזמן ראשון וממאי דהדר ליה ר' יוסי וכן יפה לו ולא יגרע כחו של זה משמע (ה) דר' יהודה מזמן שני קאמר[ט] דאי מזמן ראשון מה הורעת כח איכא והשתא קאמר שפיר אי הוה שמיע ליה הא דתניא עדים מקרעין לו את השטר וכותבין לו שטר אחר מזמן ראשון הוה הדר ממאי דמצריך ב"ד כדי לכתוב מזמן ראשון ולא הוה פליג אברייתא בהכי[י] שכל עצמו לא בא אלא לאפוקי (ו) ממה שהיה סבור שר' יהודה לא היה מכשיר מזמן ראשון בלבד כלל אפי' בב"ד מדלא קאמר ליה במתניתין ובא רב לומר שאע"פ שבעדים י"ל שאין להכשיר מזמן ראשון בב"ד מיהא ראוי להכשיר[יא] ואי הוה ידע דר' יהודה הוה מכשיר אפי' בעדים מזמן ראשון לא הוה פליג עליה[יב] ותימה דלעיל (דף קסח.) בנמחק כותבין לו מזמן ראשון כן פירש רשב"ם התם וביום פלוני דקאמר התם היינו שהיה כתוב (ז) זמן ביום פלוני והכי משמע קצת מדבעי ב"ד[יג] ואמאי לא כותבין הכא מזמן ראשון כי התם לרבי יהודה אליבא דרב דהוה ס"ד דמזמן שני כותבין לר' יהודה ומאי מלינן למימר דרב נחמן ס"ל דרב הוה מוקי לה ההיא דנמחק בכתיבת זמן ראשון אליבא דנפשיה ואליבא דר' יהודה מזמן שני דמגופה דההיא משנה לא מוכחא לר' יהודה אי מזמן ראשון אי מזמן שני אף על גב דמצרכי בית דין איכא למימר מזמן שני דאפי' מזמן שני איכא למימר שאין לעדים לכתוב שלא מדעת לוה ואפילו אותם עדים שעשאוהו אין רשאין לעשות אחר שכיון שעשו שליחותן אין חוזרין ועושין שליחותן דומיא דגט שאם צוה לכתוב גט וליתן לשלוחו שנעשה שליח להולכה וכתבו ונתנו לו ונמחק או אבד שאין יכולין לעשות אחר כדמוכח בפרק התקבל (גיטין דף סג:) ואע"פ שיש לחלק (ח) שבגט לא יעשו גט שני דבעינן שיאמר לסופר כתוב ולעדים לחתום ומן השני לא אמר להם כלום[יד] אבל הכא בלא גווי יכול להיות כשר שאינו אלא לראיה לגלות שנשתעבדו נכסיו על ידי השטר הראשון ואחרי שנשתעבדו לא יפקע השעבוד ומ"מ אע"פ שאין דומה לגמרי לגט נוכל לומר שאין להם לכתוב עליו שעבוד שלא מדעת כיון שנאבד מן המלוה אותו שכתבו ונתנו לו על פי לוה אין רשאין לעשות אחר כ"ש עדים אחרים שזה השטר מזיק לו אפילו לא יכפור כלום שאע"פ שגם אם לא נכתב היה גובה מלקוחות שלקחו אחר שנמחק הראשון כאילו היה קיים כיון דאית ליה קלא להאי מלוה כדמשמע בחזקת הבתים (לעיל דף מב.) אי לאו משום דמאן דזייף בגנבא יזייף היתה מלוה על פה גובה מן הלקוחות אף על גב דמצי לאטעוייהו ללקוחות ולומר להן בשעת מכר פרעתי וטרחא ליכא לאפוקי עלייהו מ"מ מזיק השטר השני ללוה שאם יפרע לו ואין לו שטר אין לו לדאוג כלום ואם יש שטר זימנין דמשתמיט ולא יהיב ליה ואמר יהיבנא לך למחר או ליומא אוחרא והדר גבי זימנא אחריתי ועוד יש לומר דרב נחמן ס"ל דמודה רב היכא דנמחק שעושין לו בית דין שטר אחר מזמן ראשון משום דהתם אין לחוש אם זה דומה למוקדם כיון שבית דין בעצמם כותבין אותו דבית דין אלימי לאפקועי ממונא ולא יבא לחתום בשטר מוקדם על ידי שנכשיר זה אבל הכא כותבין ליה עדים הלכך אין להם כח לחתום מזמן ראשון שדומה למוקדם שלא יבאו לחתום בשטרי מוקדמין ועוד יש לומר דגבי נמחק אין דומה כל כך למוקדם מאחר שזהו שטר ראשון אלא שמעתיקין אותו[טו] אבל הכא שטר חדש שהיו כותבין בו זמן ראשון היה דומה למוקדם[טז] וקצת היה משמע דבנמחק נמי (ט) זמן[יז] שני והכי משמע לישנא קצת דקאמר הוציא שטר מחוק ביום פלוני[יח] ומיהו הוה קשה איפכא לרב דאמר זמן ראשון ולר' יהודה דבסמוך דאמר אפילו בעדים מזמן ראשון ואין לומר שבנמחק אין ראוי כל כך זמן ראשון (י) שאינו מדעת שניהם כי כמו שפירש ר"י ורבינו שמואל נראה עיקר תדע דהא בהגוזל קמא (ב"ק דף נח:) גבי שורף שטרות אי דאיכא סהדי כו' ומשמע שאז לא יפסיד כלום ועוד תימה דלעיל בנמחק בעי ב"ד לכ"ע והכא קאמר ר' יהודה עדים וזהו אומר ר"י דהכא דכתיבי מדעת שניהם לא בעו אלא עדים[יט] אבל בנמחק כותבין שלא בפני הלוה וכיון שמזיק לו נראה (כ) אין לעדים לעשותו שלא מדעתו:

אלא

עין משפט
נר מצוה

צט א מיי' פט"ו מהל' טוען ונטען הלכה א ועיין [בהשגות] ובמגיד משנה סמג עשין צה טוש"ע ח"מ סימן קמ סעיף ד:

ק ב מיי' פ"ו שם הלכה ה סמג שם טוש"ע ח"מ סי' ע סעיף ב:

קא ג מיי' פכ"ג מהל' מלוה ולוה הל' טו סמג עשין צד טוש"ע ח"מ סי' נד סעיף א:

מוסף רש"י

יחליף. יכתוב שטר אחר כדי חוב הנשאר ויקרע הראשון ולא יכתוב שובר להרע כח הלוה שיצטרך לשמור שוברו מן העכברים (כתובות נו.). **יכתוב שובר.** ולא יחליף להרע כח המלוה למחול שעבודו מזמן ראשון (שם). **שטרי חוב המוקדמין.** ליכתב קודם המלוה (סנהדרין לב.) שהקדים זמן הכתוב בשטר ליום כתיבתו, אי נמי שנכתב השטר באחד בניסן וכן כתוב בו באחד בניסן לוה פלוני מפלוני, והוא לא לוה ממנו כלום עד ט"ו בניסן, גם זה מוקדם ופסול, שאין לו לטרוף אלא מזמן ההלואה ואילך ודלא כאביי דאמר (ב"מ יג.) עדיו בחתומיו זכין לו (לעיל קנז:). **פסולין.** לפי שבאה לטרוף לקוחות שלקחו שדה מן הלוה מזמן שבשטר, ושלא כדין הוא, שהרי קדמה מכירה להלואה ובשטר מעיד שהלואה קדמה, לפיכך קנסוהו מלגבות בו ולא יטרוף אפילו מזמן המלוה ואילך אלא כמלוה על פה שאינו גובה מן המשועבדים (ר"ה ב. ובעי"ז ב"מ עב.) וקנסינן היתרא אטו איסורא ופסול אפילו מזמן שני (סנהדרין לב.). **והמאוחרין.** שבאו עדים ואמרו אנו יודעים במלוה זו שקדמה לזמן הכתוב כאן, **כשרין.** דמעליותא היא, דקא מחיל לשיעבודא עד השתא (שם) אי נמי כתבוהו ביום שלוה אך איחר הזמן בתוך השטר וכתב בו בתשרי, כשרין שמחל לו השעבוד עד תשרי ולא יטרוף לקוחות אלא מתשרי ואילך (לעיל קנז:).

רבינו גרשום

הלכה כרשב"ג. דאמר בחזקה בלבד נידון ואין צריך לברר שיראה השטר: ואף רבי לא אמר. דנידון בשטר: אלא לברר. קאמר דמטרחינן ליה לאיתויי שטרא ואי לא מייתי לא מעכב ונאמן אף אנא נמי אע"ג דלא אתו סהדי מהימנא: אמר ליה אנא נמי לברר קאמינא לך. דיבואו פלוני ופלוני ויעידו כדי שיתבררו דבריך ובלאו הכי מהימנת. ואמר לן רבי דאמר ליה ר' יצחק נפחא אנא נמי לברר קאמינא לא כדקאמרת דרבי לא אמר דנידון בשטר אינו אלא כדי לברר ולא משום דוקא קאמר אנא סבירא לי דהאי לברר משום דוקא קאמר וצריך תרתי אף את אי לא מבררת (דצריך) לא מהימנת: **פיס'** ר"י אומר יחליף. שטרו ויכתוב שטר אחר מן המותר בלבד ויקרע שטר ראשון ויכתוב זמן שטר שני מן אותו יום שיפרע לו המקצת ואל יכתוב מזמן כתיבת שטר הראשון לפי שכיון שנקרע לא מצי טריף למפרע מן זמן ההלואה אלא מן יום כתיבת שטר שני טריף לקוחות: ור' יוסי אמר. לא יקרע שטר הראשון אלא יכתוב לו המלוה ללוה שובר ממה שפרע לו ויתן לו: אמר ר' יהודה. אם כן צריך הלוה שישמור שוברו מן העכברים שאם יאכלוהו עכברים יוציא מלוה שטרו ויגבה ממנו כל חובו כבתחלה: א"ל ר' יוסי וכן יפה לו. שיהא שומר שוברו: ואל ירע כחו של זה. ונכתב לו זמנו משעת פריע' מוטב שירע כחו של לוה משום דעבד לוה לאיש מלוה: אין הלכה כר' יהודה. דמתני' דסבירא ליה דיחליף ויכתוב מזמן שני: ולא כר' יוסי. דאמר יכתוב שובר: אי שמיעא ליה לרב הא דתניא. דבקריעת עדים סגי הוה הדר ביה ממאי דאמר דבית דין מקרעין: אמר ליה ודאי שמיעא ליה ולא הדר. דקסבר טריף האי מלוה לקוחות בהאי חצי שטר מזמן ראשון כמו שהיה עושה כשהיה כל חובו

מסורת הש"ס

א) [כתובות נו.], ב) [שם טז: וש"נ], ג) רש"ל, ד) [משלי כב], ה) רש"א.

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה ולא ירע וכו' כדאמר ר' יוסי בברייתא כדי שיכוף לפרעו: (ב) ד"ה אי שמיע הד"א עם ד"ה הוה וכו' נמי ה"ק שמקרעין כו' ומה לי ב"ד: (ג) תום' ד"ה אלא וכו' היה מחייבו מה תשובה כצ"ל ותיבת לברר נמחק: (ד) בא"ד אפילו לפירוש שלו וי"ל דרבינו שמואל היה רוצה לומר: (ה) ד"ה אין וכו' משמע נמי דרבי יהודה מזמן: (ו) בא"ד אלא לאפוקי בלבד ממה שהיה סבור וכו' מזמן ראשון כלל אפי' כצ"ל: (ז) בא"ד הזמן ביום פלוני וכו' כי התם לר' יהודה אליבא דרב למאי דהוה סלקא אדעתיה דרב נחמן דמזמן שני כותבין לר' יהודה: (ח) בא"ד שבגט הוא שבגט: (ט) בא"ד דבנמחק נמי כותבין זמן שני: (י) בא"ד כל כך זמן ראשון כיון שאינו: (כ) בא"ד נראה שאין לעדים:

מוסף תוספות

א. [ד]הוחזק כפרן. רשב"א. ב. [וכן נמי] אם אמרו אין אנו זכורין או אין אנו מכוונין עכשיו העדות היטב. חוזרין לעיקר הדין, [ד]נשבע הנתבע שפרע ומיפטר. רשב"א בשם ר"ח. ג. [כיון] שלא אמר לו זה בשעת הלואה בעדים פרע לי הלכך לא שם לבו לזכור אם בעדים פרע אם שלא בעדים ואמר בעדים פרעתיך ולא אדעתיה ואינו הוחזק כפרן בכך. רש"י שבועות מא: ד. לעמוד על אמתות הדבר אם רוצה לצאת ידי שמים, להביא השטר וכן נמי העדים שפרע בפניהם. שיטה מקובצת בשם ר"ח. ה. כיון שאינו אלא שפת יתר, ואם היה רוצה לא היה צריך. שם. ו. והראב"ד ז"ל פי' דהתם נמי חייב ולא בא רבא לומר אלא שלא הוחזק כפרן, שאילו אמר לאחר מיכן חזרתי ופרעתי נאמן. רשב"א. ז. ומסתברא לי דהא דר' יצחק נפחה ליתא, ולא בכי הא אמרה רבי, דעד כאן לא קאמר רבי אלא בשטר וחזקה דחזקה מכח שטרא קא אתיא, והילכך כחדא מילתא היא וצריך לברורה, אבל [ה]אומר במלוה על פה פרעתי נאמן וכי אמר פרעתי בפני עדים נאמנות פרעון לא מכח עדים קא אתי, ובכל כי הא מודה רבי דא"צ לברר. רשב"א. ועיין חידושי הר"ן וריטב"א. ח. ולא אשכח תקנתא להחליף מזמן ראשון ע"י ב"ד. שיטה מקובצת בשם רבינו יונה. ט. דהיינו הרעת כח שמפסיד שעבודו מזמן ראשון. שיטה מקובצת בשם תוס' הרא"ש. י. [ד]היה סומך עליו ולא היה מצריך ב"ד. רמב"ן. יא. דאע"פ שנקרע השטר הראשון ונפקע שיעבודו ראשין ב"ד לשעבד נכסיו כדמעיקרא מן הזמן הראשון במה שנשאר לפרוע. ריטב"א. יב. מיהו למסקנא דשמעתין... אפשר דר' יהודה דמתניתין יחליף מזמן ראשון ור' יוסי שאמר ליה ואל יורע כחו משום דלא ידע מאי קאמר ר' יהודה כדפרישנא בברייתא ורב דאמר אין הלכה כר' יהודה כו' משום דר' יהודה סבר יחליף בעדים מזמן ראשון ורב סבר דוקא בב"ד. שיטה מקובצת בשם רבינו יונה. יג. ולא פליג ר' יהודה. שיטה מקובצת בשם תוס' הרא"ש. יד. ואינם שלוחים עוד לחזור ולכתוב גט כשר. רש"י גיטין סג: טו. [ד]לא נמחל השעבוד שהרי לא נפרע עדיין. שיטה מקובצת בשם תוס' הרא"ש. טז. [דב]פרע מקצת כבר נתבטל השטר כיון דנמחל מקצת השעבוד ואין לעשות שטר אחר מזמן ראשון. שם. אמנם מלשון התוס' משמע דרק דומה למוקדם ומלשון זה משמע דהוי ממש מוקדם. יז. דס"ל לתנא דמתניתין שאין ב"ד יכולים לשעבד למפרע את הלקוחות בשטר שעושין לו עכשיו. רבינו יונה. יח. דאי אמרת שעושין לו קיום מזמן ראשון מה להם לכתוב נמחק שטרו ביום פלוני. רבינו יונה. ואע"פ שאין עושים לו קיום אלא מזמן שני אפ"ה צריך ב"ד כיון שבאים לשעבד הלקוחות מכאן ואילך בשטר אחר בלא דעתו של לוה. שם. יט. שהרי יכול זה לשעבד נכסיו לכל מי שירצה. רבינו יונה.

בשלמא בי דינא אלימי לאפקועי ממונא ^אאלא עדים שעשו שליחותן חוזרין ועושין שליחותן ולא והא אמר רב יהודה אמר רב עדים כותבין אפילו עשרה שטרות על שדה אחת רב יוסף אמר בשטר מתנה ורבה אמר ^בבשטר שאין בו אחריות מאי ברייתא דתניא הרי שהיו נושין בו אלף זוז ופרע מהן חמש מאות זוז עדים מקרעין את השטר וכותבין לו שטר אחר מזמן ראשון דברי רבי יהודה רבי יוסי אומר שטר זה יהא מונח במקומו ויכתבו שובר ומפני שני דברים אמרו כותבין שובר אחת כדי שיכוף לפורעו ואחת כדי שיגבה מזמן ראשון והא רבי יהודה נמי מזמן ראשון קאמר הכי קאמר ליה ר' יוסי לרבי יהודה אי מזמן ראשון קאמרת פליגנא עלך בחדא אי מזמן שני קאמרת פליגנא עלך בתרתי תנו רבנן א) ג שטר שזמנו כתוב בשבת או בעשרה בתשרי שטר מאוחר הוא וכשר דברי ר' יהודה רבי יוסי פוסל אמר לו רבי יהודה והלא מעשה בא לפניך בצפורי והכשרת אמר לו כשהכשרתי בזה הכשרתי והא רבי יהודה נמי בזה קאמר אמר רבי פדת הכל מודים שאם הוזקקנו לעונתו של שטר ונמצאת עונתו מכוונת בשבת או בעשרה בתשרי ששטר מאוחר הוא וכשר

לא

בשלמא בי דינא. מקרעין ומחליפין אחר וכותבין אותו מזמן ראשון לטרוף שלא כדין מזמן ראשון דמן הדין לא אליס שטרא למיטרף אלא מיום שנכתב ואילך אלא ב"ד אלימי ומפקעי ממונא דהפקר בית דין הפקר כדנפקא לן (גטין לו:) מאלה הנחלות [יהושע יט]: **אלא עדים שעשו שליחותן.** לכתוב ולהעיד בשטר הראשון היאך חוזרין ועושין שליחות אחרת (א) ומי נתן להם כח זה: **ולא.** בתמיה. וכי אין עדים חוזרין ועושין: **והאמר רב יהודה אמר רב.** מי שאבד שטרו ואמר לעדים כתבו לי אחר חוזרין וכותבין אפי' עשרה שטרות אם אבדו זה אחר זה: ומשני **רב יוסף אמר.** לעולם אין כח בידם של עדים לחזור ולכתוב שטר אחר לגבות מלקוחות וכי קאמר רב יהודה אמר רב ה"מ בשטר מתנה שאין בו אחריות (ב) וכיון דהכל יודעין שנותן לו השדה למה לא יכתבו לו שטר מתנה להיות בידו לעדות דתיקו ארעא בידיה: **ורבה אמר.** אפי' בשטר מכירה קאמר רב יהודה דכותבין עשרה וכגון דלית ביה אחריות וכדאמרן לעיל (דף קסח:) חוץ מאחריות שבו וכדאמר רב נחמן לעיל (דף קסט:) שטרא דנן דכתבנוהו לא למיגבי ביה כו': **כדי שיכוף לפורעו.** המלוה יכוף ללוה לפורעו שדואג פן יפסיד שוברו וזה יוציא שטרו ותובעו כל חובו: ופרכינן (ג) **ור' יהודה נמי מזמן ראשון קאמר.** כר' יוסי ומה תשובה היא זו שאמר רבי יוסי כדי שיגבה מזמן ראשון: **הכי קאמר ליה רבי יוסי כו'.** דרבי יהודה לא פירש דבריו כל כך אלא יחליף סתמא קאמר ליה לר' יוסי כדתנן במתניתין: **בחדא פליגנא.** דכותבין שובר כדי שיכוף לפורעו: **בתרתי פליגנא עלך.** (ד) כי כותבין שובר וגובין מזמן ראשון: **ת"ר שטר שכתב בו זמנו בשבת או בעשרה בתשרי.** כגון במקומות שמונין לחדשי החמה ב) וכתב בשטר בט"ו לירח פלוני וכשאנו נזקקין לכוין מתי אירע יום ט"ו של אותו חדש נמצא עונתו ביום שבת או ביום עשירי לתשרי דהיינו יוה"כ והכל יודעין שלא נכתב לא בשבת ולא ביוה"כ ונמצא שלא נכתב באותו יום המוכיח בשטר אלא או מוקדם הוא ופסול או מאוחר וכשר: **שטר מאוחר הוא וכשר דברי ר' יהודה.** דס"ל לרבי יהודה כל שטר מאוחר כשר ואפילו אותו שאין להוכיח מתוכו של שטר אם מאוחר הוא ואם לאו וכ"ש זה שזמנו ביום השבת וביום הכפורים שהזמן מוכיח שהוא מאוחר ואפי' רבי יוסי מודה ביה דלא נפיק מיניה חורבא מהאי כדמפרש ואזיל. והא ליכא למימר שמא מוקדם הוא ופסול כמו שפירש רבינו חננאל הלא תראה דרמינן עלה דמתניתין (סנהדרין דף לב.) דתנן אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות בדרישה וחקירה שנאמר (ויקרא כד) משפט אחד יהיה לכם הא דתניא בתוספתא בתחלת מסכת מכות שטר שכתוב בו זמנו באחד בניסן בשמיטה ובאו עדים ואמרו היאך אתם מעידין על שטר זה שנמסרה לכם עדות זו במקום הזה והלא באותו היום עמנו הייתם במקום פלוני שטר ועדיו כשרין חיישינן שמא איחרוהו וכתבוהו ושקלו וטרו ר' חנינא ורבינא לאוקמי תרווייהו מתני' ומתניתא ולא דחו חדא מנייהו וקי"ל דלא מותבי' תיובתא אלא ממשנה או ברייתא שהיא הלכה ותו הא בהדיא אמרי' קיום שטרות מדרבנן הוא דאי מדאורייתא לא בעינן דקי"ל כריש לקיש דאמר (כתובות דף יח:) עדים החתומים על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן בבית דין ורבנן הוא דאצרכינהו קיום ש"מ שעל הבא לפסול את השטר עליו הראיה הלכך מעמידין שטר זה בחזקת מאוחר והטוען כי מוקדם הוא כדי לפסלו עליו הראיה: **ור' יוסי פוסל.** שטר מאוחר דעלמא שאין בתוכו הוכחה כלל כדמפרש לקמיה [ע"ב]: **והלא מעשה בא לפניך בצפורי.** בשטר מאוחר והכשרת: **א"ל כשהכשרתי בזה.** שכתוב זמנו בשבת וביוה"כ הכשרתי שמתוכו מוכיח שלא נכתב בזמנו שהרי אין ישראל כותבין שטרות בשבת וביום הכפורים והכל ידינו שהוא מאוחר ולא נפיק מיניה חורבא כדלקמן [ע"ב] אבל במאוחר בעלמא שזמנו כתוב ביום ראוי לכתיבה ולא יודע אם מאוחר הוא אם לאו בההוא פליגנא עלך ופסילנא וטעמא לקמן [שם]: **אמר ר' פדת הכל מודים.** ר' יהודה ור' יוסי בכל שטרות מאוחרין בענין זה שכשאנו נזקקין למנות למתי מגיע עונתו של שטר ונמצאת עונת הזמן הכתוב בו מכוון ביום השבת או בעשרה בתשרי שטר מאוחר הוא זה וכשר לדברי הכל דדמי כמי שכתוב בתוכו שטרא דנן דכתבנוהו לאו בזמניה כתבנוהו אלא אנן סהדי איחרנוהו וכתבנוהו שהרי הכל יודעים שלא נכתב בשבת וביום הכפורים ויכירו שהוא מאוחר ולא אתי לידי חורבא כדמפרש לקמן (ה) וה"ק ר' פדת הכל מודים בההוא שטר דקתני כדאתא שטר שכתוב זמנו בשבת כו' דכשר והיינו דקאמר ליה ר' יוסי בזה הכשרתי:

לא

אלא עדים שעשו שליחותן כו'. תימה קצת על הלשון דמשמע (ו) שעשו שליחותן כבר גורם שלא יעשו כי ההיא דהתקבל (גיטין דף סג:) דכתבי תפותא ושמה היה נפותא וקאמר עשו עדים שליחותן ולא יכתבו עוד התם ניחא אבל הכא אין ליישב כלל דכ"ש אם לא עשו שליחותן מעולם דהויא לה מלוה על פה שאין יכולין לכתוב מזמן ראשון דא"כ ה"ל מוקדם גמור ועוד דהתם בגיטין מה שאין יכולין לעשות שליחותן זהו משום שכליחותן פסקה משעה שעשו את הראשון ואם יעשו אחר אין זה שליחותו של הבעל שלא צוה לכתבו אבל אם מלוה לכתוב שני יכולין לעשות והכא אע"פ שלוה מלוה להם לכתוב לעשות שטר ^ג ראשון לא יעשו דאל"כ מאי דוחקיה דמלוה לקרוע שטר הראשון אם אין הלוה כופהו לכך ואם כן רוצה הלוה בכך דאין לומר כי הלוה אינו רוצה אלא מזמן שני כי מה טענה היה לו בזה וע"כ צריך כאן לפרש כן וכי עדים אע"פ שעשו שליחותן וכבר חלה שעבוד על ידן יכולין לעשות בשביל כך שטר אחר כיוצא בראשון ^א מאחר שדומה למוקדם ואפי' אם מלוה להם הלוה אין זו סברא שאם כן יאמרו כל שטר מוקדם כשר ואתי למיחתם בשטר מוקדם אבל במה שיכתבו לו ב"ד מזמן ראשון לא יבא לחתום בשטר מוקדם כי ידעו שהוא פסול ובזה יתלו הכשרו שב"ד אלימי לאפקועי ממונא והלשון מגומגם ביותר: **כותבין** אפילו עשרה שטרות. ואם תאמר למאי דס"ד דבאחריות איירי תקשי הא דאמר לעיל (דף קסח:) אבל בשטרי מקח וממכר כותבין חוץ מאחריות שבו וי"ל דלעיל הכי פירושו דהוא אמר אבד שטר חובי וחיישינן דלמא טריף והדר טריף אבל הכא איירי בשידוע לנו שנאבד או ראינוהו שנשרף: **מזמן** ראשון. ר' יהודה לא פירש לר' יוסי מזמן ראשון אבל ברייתא היא שנויה במילתיה דרבי יהודה לפי האמת: **שאם** הוזקקנו (ז) לעדותו של שטר. הא לישנא משמע שאין כתוב להדיא כך אלא ד) ג' בניסן ה) והוא חל ביום חמישי ^ב ועתה נמצאת ג' בניסן מכוונת בשבת וכן ביום שני בשבת שניה של תשרי ו) והוא חל בשבת ^ג נמצאת עונתו מכוונת ביום הכפורים ותימה נימא דטעה בקביעא דירחא ^ד ויהיה כשר לרבי יוסי ^ה ואמאי פסול ולר' יהודה נמי ניחא טפי למימר הכי ממה שנאמר שנכתב ז) (לחוכא) בעלמא בשלמא ליום הכפורים לא קשיא מידי כיון שמזכיר באיזה יום לשבוע שאותו יום היה ידוע שהיה יום הכפורים שבזה לא היה טועה אלא משבת קשה ואומר ר"י דמיירי אחר רובו (ז) של חדש כדאמר בהיו בודקין (סנהדרין דף מא:) דאי אפשר דלא שמע:

מתקיף

עין משפט נר מצוה

קב א מיי' פכ"ג מהל' מלוה ולוה הל' טו סמג עשין צד טוש"ע ח"מ סי' נד סעיף א:

קג ב טוש"ע ח"מ סי' רלט סעיף א בהג"ה:

קד ג מיי' פכ"ג מהל' מלוה ולוה הלכה ד סמג עשין צד טוש"ע ח"מ סי' מג סעיף יד:

רבינו גרשום

שלם דבית דין יש להם כח לעשות כן: אלא עדים שעשו שליחותן. בפעם ראשונה שחתמו כשהיה כל החוב שלם כשטורף מאותו זמן מי יש להן כח לחזור ולעשות שליחות אחרת לקרוע ולכתוב שטר שני ולחתום בו שיטרוף מזמנו של ראשון והא נפרע לו החצי והאי שטרא אחרינא הוא: ומקשי' ולא. ואין כח לעדים לחזור ולעשות שליחות אחרת: והאמר רב יהודה כותבין העדים אם רצו אפי' עשרה שטרות על שדה אחת. היינו כמה שליחות: ומשני רב יוסף אמר בשטר מתנה. יכול לעשות אפי' עשר' שטרות לפי שבשטר מתנה אם יוציא בע"ח ממנו המתנה (אינן) יכולין העדי' לכתוב אפי' י' שטרות שלא באחריות דכיון שאין בהם אחריות לא מצי טריף בהו לקוחות. אבל בשטרי הלואה שיוכלו לטרוף בהן אין כח לעדים לחזור ולעשות שליחות אחרת לקרוע ולכתוב אלא בית דין אלו ולא עדים: מאי ברייתא. דאמר רב נחמן ואי שמיעא ליה לרב. זו היא עיקר הברייתא דתניא הרי שהיו נושין כו'. ומפני ב' דברים אמרו כותבין שובר. שניהן תקנת המלוה אחד כדי שיכוף ללוה לפורעו שמפחד שמא יאבד שוברו ונמצא זה מוציא שטרו וגוב' חובו משלם. ואחר ששטרו קיים ויכול לטרוף הלקוחות מזמן ראשון אע"פ שיפרע לו מקצת חובו: ומקשי' והא ר' יהודה נמי מזמן ראשון אמר. אם כן במאי קא פליג ר' יוסי עליה: הכי קאמר ליה ר' יוסי לר' יהודה אי מזמן ראשון קאמרת. כדאמינא אנא: פליגנא עלך בחדא. דאמינא דכותבין שובר ואת אמרת דליחלף: ואי מזמן שני קאמרת. כדאוקימנא לטעמא במתני': פליגנא עלך בתרתי. דסבירא לי דגובה מזמן ראשון וכותבין שובר: שזמנו כתוב בשב' או בי' בתשרי. שהוא יום הכפורים לוה פלוני מפלוני והוא הדין נמי בשאר מועדים בידוע ודאי שההלואה לא היתה באותו היום אלא להכי כתבו כך להודיע שזמן השטר מאוחר הוא וכשר: ור' יוסי פוסל. דמחזי כשיקרא: והלא מעשה בא לפניך. בשטר שכתב בו והכשרת אמר לו כשהכשרתי בזה הכשרתי. שנכתב זמנו בשבת ור' יוסי הוה פוסלו: הכל מודים. בין ר' יהודה בין ר' יוסי שאם כתב שכתבו העדים הוזקקנו לידע עונתו של שטר ונמצא כו' דידוע ששטר מאוחר הוא וכשר. לפי שהואיל שבכונה דקדקו העדים וכתבו כן בידוע כדי ללמדנו ששטר מאוחר הוא ובההוא אמר בזה הכשרתי:

מסורת הש"ס

א) [תוספתא דמכות פ"א ע"ש], ב) בס"א: הגוים, ג) צ"ל מזמן ראשון. רש"ש, ד) לפי האמת צ"ל י"ז בניסן. רש"ל, ה) פי' ר"ח ניסן, ו) פי' ר"ח תשרי, ז) [צ"ל לחוכה],

◆

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה אלא וכו' דמי נתן: (ב) ד"ה ומשני וכו' דכיון דהכל: (ג) ד"ה ופרכינן והא רבי יהודה: (ד) ד"ה בתרתי פליגנא עלך דכותבין כצ"ל ותיבת כי נמחק: (ה) ד"ה אמר רבי פדת וכו' כדמפרש לקמן הס"ד ואח"כ מתחיל הג"ה והכי קאמר: (ו) תום' ד"ה אלא וכו' דמשמע דלפי שעשו וכו' שלא יעשו עוד כי ההיא: (ז) ד"ה שאם הוזקקנו לעונתו של שטר וכו': (ז) אחר רובו. נ"ב ולפי זה צ"ל שהיה כתוב בשטר י"ז בניסן:

◆

מוסף תוספות

א. נ"א: וכי בשביל שעשו שליחותם וכתבו פעם אחת, חוזרים ועושים אותו שליחות לעולם, שיכתבו גם עתה מזמן ראשון. שיטמ"ק בשם הרא"ש. ב. נ"א: ואירע ר"ח ניסן ביום חמישי. שיטמ"ק בשם תוס' הרא"ש. ג. נ"א: כתוב בשטר ביום שני בשבת שניה של תשרי, ור"ה היה בשבת. שם. ד. ולא יהא מאוחר. שם. ה. דהא תלינן בהכי כשאחד אומר בג' ואחד אומר בד' כדאיתא בסנהדרין וכו'. ריטב"א.

לא נחלקו אלא בשטר מאוחר בעלמא דרבי יהודה לטעמיה דאמר [א]אין כותבין שובר ולא נפיק מיניה חורבא ורבי יוסי לטעמיה דאמר כותבין שובר ונפיק מיניה חורבא אמר רב הונא בריה דרב יהושע אפילו למ"ד כותבין שובר הני מילי אפלגא אבל אכוליה לא ולא היא (א) [א]אפי' אכוליה כתבינן [ב]כי הא דרב יצחק בר יוסף הוה מסיק ביה זוזי ברבי אבא אתא לקמיה דרבי חנינא בר פפי אמר ליה הב לי זוזיי אמר ליה הב לי שטראי ושקול זוזך אמר ליה שטרך אירכס לי אכתוב לך תברא אמר ליה הא רב ושמואל דאמרי תרווייהו אין כותבין שובר אמר [ג]מאן יהיב לן מעפריה דרב ושמואל רמינן בעיינין הא רבי יוחנן והא ריש לקיש דאמרי תרווייהו כותבין שובר וכן כי אתא רבין אמר ר' אילעא כותבין שובר ומסתברא [ג]דכותבין שובר דאי סלקא דעתא אין כותבין שובר אבד שטרו של זה יאכל הלה וחדי מתקיף לה אביי ואלא מאי כותבין שובר אבד שוברו של זה יאכל הלה וחדי א"ל רבא [ד]אין [1]עבד לוה לאיש מלוה [ה]תנן התם [ג]שטרי חוב המוקדמין פסולין [ד]והמאוחרין כשרין א"ר המנונא לא שנו אלא שטרי הלואה אבל שטרי מקח וממכר [ה]אפילו מאוחרין נמי פסולין מ"ט זימנין דמזבין ליה ארעא בניסן וכתיב ליה (ב) בתשרי ומתרמי ליה זוזי ביני ביני וזבין ליה מיניה וכי מטי תשרי מפיק ליה ואמר ליה הדר זבנתה מינך אי הכי שטרי הלואה נמי זמנין דיזיף בניסן וכתיב ליה שטרא בתשרי ומתרמי ליה זוזי ביני ביני ופרע ליה ואמר ליה הב לי שטראי וא"ל אירכס לי וכתיב ליה תברא וכי מטי זמניה מפיק ליה וא"ל (ג) הני השתא הוא דיזפת מינאי קסבר אין כותבין שובר אמר ליה רב יימר לרב כהנא ואמרי לה רב ירמיה מדיפתי לרב כהנא (ד) והאידנא [ו]דכתבינן שטרי מאוחרי וכתבינן תברא (אמאי קעבדינן הכי א"ל) בתר דאמר להו ר' אבא לספריה כי כתביתו שטר מאוחרי כתבו הכי שטרא דנן לא בזמניה כתבניה אלא אחרנוהו וכתבנוהו א"ל רב אשי לרב כהנא (ה) והאידנא דלא קא עבדינן הכי בתר דאמר ליה רב ספרא לספריה כי כתביתו הני תברי אי ידעיתו זימנא דשטרא כתבו אי לא כתבו סתמא [ז]דכל אימת דנפיק לרעיה אמר ליה רבינא לרב אשי ואמרי לה רב אשי לרב כהנא

והא

לא נחלקו אלא בשטר מאוחר בעלמא. שמגיע עונתו ביום חול ולא יודע אם מאוחר אם לאו: **ונפיק מיניה חורבא.** אליבא דר' יוסי כדמפרש ואזיל. ויש מפרשים א"ר פלת הכל מודים שאם הוזקקנו כו' שכך כתוב בתוך השטר הוזקקנו לעונתו של שטר ונמלאת כו' וכל זה דכתב בשטר לדעת כן נכתב שידינו שאין ישראל כותבין בשבת וידעו שהוא מאוחר לא נחלקו אלא בשטר מאוחר בעלמא שכתוב בו זמנו בשבת או בעשרה בתשרי ולא חזר וכתב בו הוזקקנו לעונתו של שטר כו' וכל זה הבל וליצנות הוא חדא דהכי הוה ליה למימר אמר ר' פלת הכל מודים שאם כתב בו הוזקקנו כו' ועוד כיון דכתב זמנו בשבת למה לי למכתב הוזקקנו כו' הא ממילא אנו יודעין שלא נכתב ביום השבת וביום הכפורים ומאוחר הוא כדפי' לעיל: **דרבי יהודה.** דמכשיר לטעמיה דאמר אין כותבין שובר הלכך לא חייש בין מאוחר לכשנכתב בזמנו לעולם אינו פורע עד שיקח השטר ויקרענו וכיון שנקרע השטר לא חייש למידי: **ור' יוסי.** דפוסל המאוחר: **לטעמיה דאמר כותבין שובר.** היכא דפרע מקצת חובו וה"ה היכא דפרע כל חובו וטוען מלוה אירכס שטרי כדמפרש לקמן כותבין שובר ונותנין ללוה להודיע שפרע כל חובו והלכך האי שטר מאוחר פסול הוא כו' (ו): **ואמר ליה אירכס לי.** וה"ה בלא אירכס היכא דפרע חצי חובו וכתבו שובר ללוה יכול המלוה להוציא אחרי כן שטר חובו שכתוב זמנו אחר זמן השובר ויאמר ממון אחר הוא זה שלוית ממני אחרי כן ויגבה כל חובו משלם שהרי אין ידוע שהוא מאוחר אבל שטר שכתוב זמנו בשבת ועשרה בתשרי לא מצי למימר השתא הוא דיזפת מינאי: **אמר רב הונא בריה דרב יהושע כו'.** מלתא באפי נפשיה היא. הני מילי פלגא פן יחזור המלוה ויתבע כל חובו אבל אכוליה חוביה לא דמלוה אפסיד אנפשיה שלא נזהר לשמור את שטרו: **ומסתברא דכותבין שובר.** אכוליה חוב היכא דאירכס שטרא: **יאכל הלה וחדי.** בתמיה. ישמח באכילת ממון אחרים חנם: **עבד לוה לאיש מלוה.** מוטב שיהא טורח ודאגת שמירת שטר מוטל על הלוה יותר מן המלוה: **תנן התם.** בסדר זרעים בפרק אחרון דמסכת שביעית: **המוקדמים פסולין.** שכתבוהו באחד באייר ובתוך השטר הקדימו וכתבו בו באחד בניסן פסולין דאתי למיטרף לקוחות שלא כדין ואפי' מזמן שני לא גובה כדאמרינן באיזהו נשך (ב"מ דף עב.) ר' יוחנן אמר אפי' תימא רבנן גזירה שמא יגבה מזמן ראשון אבל מוקדמין בענין זה שנכתב בו באחד בניסן ובאחד בניסן כתבוהו ולא לוה עד תשרי דאתא למיטרף לקוחות שלא כדין דמניסן ועד תשרי בזה נחלקו בפרק שנים אוחזין[ב"מ יג.] רב אשי) מוקי לה בשטרי הקנאה ואביי אמר עדיו בחתומיו זכין לו ומיום כתיבת השטר שיעבד נפשיה והלכך כשר: **והמאוחרים כשרין.** שכתבוהו באחד בניסן וכתבו בתוך השטר באחד באייר וכ"ש אם לוה בניסן ולא נכתב עד אייר דכשר שהרי מחל לו שעבוד של חדש שעבר: **אמר רב המנונא לא שנו.** דמאוחרים כשרים אלא בשטרי הלואה כדאמרן לעיל ר' יהודה לטעמיה דאמר אין כותבין שובר ולא נפיק מיניה חורבא ורב המנונא ס"ל אין כותבין שובר כדמתרץ לקמן הלכך ליכא למיחש למידי: **אבל בשטרי מקח וממכר אפי' מאוחרים פסולים.** דזמנין דמזבן ראובן ארעא לשמעון בניסן על מנת שאם יגיע לדמים יחזירנה לו וכשכתב שטר מקנה כתב בו ראובן מכר שדה לשמעון בתשרי וחזר ראובן ולקח שדהו משמעון בתמוז וכששאל שטר מקנה אמר ליה שמעון אירכס לי ואפילו למ"ד אין כותבין שובר הכא מודה דמה יפסיד שמעון אם לא יפדה ראובן שדהו הלכך אפילו אם יכתוב לו שמעון לראובן שובר שפדה שדהו בתמוז יחזור שמעון ויוציא שטרו הכתוב בתשרי ויאמר אחר שפדית חזרתי ולקחתי ממך והא שטרא: **א"ה שטרי הלואה נמי כו'.** כדאמרן לעיל אליבא דר' יוסי דפסיל שטר מאוחר משום הך חורבא: **קסבר רב המנונא אין כותבין שובר.** הלכך מאוחרין כשרין כדאמרן אליבא דר' יהודה: (ז) **האידנא כתבינן שטרי מאוחרין וכתבינן תברא.** ולא חיישינן לחורבא דנפיק מיניה לר' יוסי לעיל: **אמר ליה בתר דאמר להו ר' אבא לספריה כו'.** ליכא למיחש מידי דכיון דכתוב בתוך השטר שהוא מאוחר הרי הוא כשטר שכתוב בו זמנו בשבת ועשרה בתשרי דאכשרנא לעיל [ע"א] בין לר' יהודה בין לר' יוסי דכיון דידעינן ביה בשטר שהוא מאוחר ושוברו מוכיח עליו שהוא פרוע והאי דקדים ליה שובר היינו משום דשטר מאוחר כתבוהו כמו שכתבו בתוכו אנן סהדי איחרנוהו ואפי' ר' יוסי בזה מכשר: **א"ל רב אשי לרב כהנא (ח) האידנא לא עבדינן הכי.** אלא כתבינן שטר מאוחר וכתבינן תברא ולא כתבינן בתוך השטר איחרנוהו וכתבנוהו ואפ"ה לא חיישינן לחורבא דר' יוסי: **אדכרתון זמנא דשטרא כתובו.** בתוך השובר פלוני פרע לפלוני חוב פלוני כך וכך של אותו השטר שכתוב בו זמן פלוני ואז לא יוכל לרמות שאפי' כתב את השטר מאוחר הרי השובר מוכיח עליו דהוא פרוע: **ואי לא.** אדכרתון זמן הכתוב בשטר כתבו השובר סתמא שלא יהא כתוב שום זמן בשובר אלא סכום המעות שהיו כתובין בשטר כותבין בשובר דכי היכי דכל אימת דנפק השטר שכתוב בו סכום ממון כזה לורעיה השובר לא שנא אם השטר קודם לשובר לא שנא מאוחר הימנו דהא תברא סתמא כתוב. ומעתה צריך המלוה ליזהר שלא ילוה עוד ללוה הזה כסכום ממון הכתוב בשובר דהא תברא מרע ליה ואם הלוהו כסכום ממון ההוא הוא ניהו דאפסיד אנפשיה:

והאידנא

מתקיף לה אביי. (ט) נראה לר"י דקבלה מרבא וכן הא דאמרי' בסוטה (דף ז: ושם ד"ה אמר) על משנה שוברת כתובתה ויוצאת ש"מ כותבין שובר אמר אביי תני מקרעת נראה דדיחויא הוא דמהיא ליכא למשמע מינה [א] דהא בשמעתא דהטוען אחר מעשה ב"ד פרק שנים אוחזין (ב"מ דף יז: ושם ד"ה הוציאה) משמע דס"ל דכותבין שובר:

בתר דאמר ליה רב ספרא לספריה כי כתביתו האי תברא כו'. שמא היו [ח]שוכחין לכתוב האי שטרא כו' ע"כ כתבו זה:

אי

עין משפט נר מצוה

קה א ב מיי' פכ"ג מהל' מלוה ולוה הלכה טז סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סי' נד סעיף ב:

קו ג מיי' שם הל' א וסמג שם טוש"ע ח"מ סי' מג סעיף ז:

קז ד מיי' שם הל' ב טוש"ע שם סעיף יב:

קח ה מיי' שם הל' ז טוש"ע שם סעי' יג:

קט ו מיי' שם הלכה ז טוש"ע שם סעי' כד:

רבינו גרשום

לא נחלקו אלא בשטר מאוחר דעלמא. דאין כתוב בו כן: ר' יהודה לטעמי' דאמר אין כותבין שובר. אלא מחליף השטר או מחזירו כשנפרע כולו כיון דאין כותבין שובר אע"ג דמאוחר הוא השטר לא נפיק מיניה חורבה. משום דמחזיר השטר עצמו ללוה בשעת פרעון: ורבי יוסי לטעמיה דאמר כותבין שובר. ולא מחזיר השטר עצמו הלכך האי שטר מאוחר פסול הוא משום דנפיק חורבה דפרע ליה זוזי ביני ביני בטבת: והני מילי אפלגא. דשלא פרע לו אלא פלגא מחצית הממון כותבין שובר ומניחין השטר שלם ביד המלוה מאי טעמא כדאמרינן לעיל מפני שני דברים אמרו כותבין שובר אחד כדי כו': אבל אכוליה. אי פרע ליה כל השטר לא כתיב שובר אלא מחזיר לו השטר עצמו: ואתא לקמיה דר' חנינא בר פפי. לדינא: אמר ליה. ר' אבא שהיה לוה: הא רב ושמואל דאמרי תרוייהו אין כותבין שובר. ואם לא תחזיר לי שטר עצמו לא אתן הפרעון: אמר ליה ר' חנינא בר פפי לר' אבא הא דמייתית ראיה מרב ושמואל כל כך היו חביבין עלינו דמאן יהיב לן מעפרייהו ומליין עיינין מינייהו מרוב חביבות. ברם הא ר' יוחנן וריש לקיש דאמרי כותבין ומצינו למיסמך עלייהו וזיל פרע ליה. דאי ס"ד אין כותבין שובר. אלא אם אינו מחזיר לו את השטר לא יפרע (אלא) אם כן אבד שטרו של זה שאינו יכול להחזירו לו. יאכל הלה. הלוה ממונו של מלוה וחדי: מתקיף לה אביי. ואם כותבין שובר ואבד שוברו יוציא הלה את שטרו ויחזיר ויגבה ממנו לפי שנאבד שוברו ויאכל ממונו [של] לוה פעם שניה וחדי: א"ל רבא אין. ודאי כותבין שובר שאם נאבד השטר שיפרע שאע"ג דאיכא למיחש דלא נאבד (ומעידין) אפ"ה כותבין משום דעבד לוה לאיש מלוה דבין כך ובין כך צריך לפרוע לו: ומתרמי לי' זוזי ביני ביני. בתמוז וזבין ליה מיניה. כלומר פריק לארעיה מיניה. לענין הלואה קסבר אין כותבין שובר אלא צריך להחזיר לו השטר עצמו ושוב שהחזירו אין יכול להוציאו אבל בשטרי מקח וממכר אין נוהג שובר דלא מצי למימר ליה אי לא כתבת לי שובר לא פרקנא לארעאי דלוקח מה איכפת לו אם לא יפדנה: והא האידנא. גבי שטר הלואה כתבינן מאוחרין וכתבינן תברא ולא חיישינן לדלמא מפיק לשטר והדר טריף:

אמר ליה. היינו בתר דתיקן ר' אבא הא תקנתא דאמר לספרא כי כתביתו שטרא מאוחר כתבי הכי וכו' דכיון דכתיב ביה דלא בזמנא איכתב אלא מאוחר הוה להכי לא מצי גבי ביה זימנא אחריתי דאמרינן שמא זמנו נכתב אחר הפרעון הלכך כותבין שובר דליכא למיחש מידי: אי ידעיתו זימניה דההיא שטרא כתבו. בתברא שטר פלוני זמנו בכך וכך נפרע ואי לא ידעיתו זמן השטר כתבו לתברא בלא זמן סתם דכל אימת דמפיק הא שטרא בתר הכי והאי מפיק ליה לתברא מרע לשטרא דכיון דאין בו זמן י"ל אחר זמן של שטר זה פרע לך:

מסורת הש"ס

א) [שבת עט.], ב) [ע"ז נג: חולין סח:] ועי' ערוך ערך עפר א', ג) [כתובות טז: וש"נ], ד) [עי' תוס' כתובות טז: ד"ה כותבין], ה) ב"מ יז. עב. סנהדרין לב. ר"ה ב. ח. שביעית פ"י מ"ה לעיל קנז:, ו) רש"א דלא עבדינן הכי דכתבינן שטרי מאוחרי וכתבי תברא בתר, ז) נ"ל רב אשי. רש"ש, ח) רש"א שוכחין,

תורה אור השלם

1 עָשִׁיר בְּרָשִׁים יִמְשׁוֹל וְעֶבֶד לֹוֶה לְאִישׁ מַלְוֶה:
משלי כב ז

הגהות הב"ח

(א) גמ' ולא היא אלא אפילו: (ב) שם ארעא בניסן וכתב ליה שטרא בתשרי: (ג) שם וא"ל השתא הוא דיזפת כצ"ל ותיבת הני נמחק: (ד) שם ר' ירמיה מדיפתי לרב כהנא והא האידנא דלא קא עבדינן הכי דכתבינן שטרי מאוחר' וכתבינן תברא אמר ליה בתר דאמר להו ר' אבא כצ"ל: (ה) שם רב אשי לרב כהנא והא האידנא דלא קא עבדינן הכי אמר ליה בתר דאמר להו רב ספרא לספריה כי כתביתו הני תברי אי אדכרתון זימנא: (ו) רשב"ם ד"ה לטעמיה וכו' מאוחר פסול הוא כו' דיכול המלוה להוציא אחר כן כצ"ל ותיבות ואמר ליה אירכס לי וה"ה בלא אירכס היכא דפרע חצי חובו וכתבו שובר ללוה נמחק מכאן ושייך לקמן קודם ד"ה קסבר רב המנונא: (ז) ד"ה והא האידנא: (ח) ד"ה א"ל וכו' לרב כהנא והא האידנא: (ט) תוס' ד"ה מתקיף לה אביי וכו' נראה לר"י דקבלה מרבא והא כצ"ל ותיבת וכן נמחק:

מוסף תוספות

א. כלומר מהכא לא תדוק, שגם רבא דאית ליה כותבין שובר דחי התם במקום שאין כותבין כתובה. תוס' ב"מ יז:

והא האידנא דלא קעבדינן הכי אמר ליה רבנן תקוני תקיני מאן דעביד עביד מאן דלא עביד איהו הוא דאפסיד אנפשיה אמר להו (א)רבא בר רב שילא להנהו כתבי שטרא אקניאתא כי כתביתו שטרי אקניאתא [א]אי ידעיתו יומא דקניתו ביה כתבו ואי לא כתבו יומא דקיימיתו ביה כי היכי דלא מתחזי כשקרא (ב)אמר להו רב לספריה וכן אמר להו רב הונא לספריה [ב]כי קיימיתו בשילי כתבו בשילי ואע"ג דמסירן לכו מילי בהיני כי קיימיתו בהיני כתבו בהיני ואף על גב דמסירן לכו מילי בשילי (ג)אמר רבא [ג]האי מאן דנקיט שטרא בר מאה זוזי ואמר שויה ניהלי תרי בני חמשין חמשין לא משוינן להו מאי טעמא עבדו רבנן מילתא דניחא ליה למלוה וניחא ליה ללוה ניחא ליה למלוה כדי שיכוף לפורעו וניחא ללוה כי היכי דניפגם שטריה ואמר רבא [ד]האי מאן דנקיט תרי שטרי בני חמשין ואמר שוינהו ניהלי חד בר מאה לא משוינן ליה עבוד רבנן מילתא דניחא ליה למלוה וניחא ליה ללוה ניחא ליה למלוה כי היכי דלא ניפגום שטריה וניחא ליה ללוה כדי שלא יכוף לפורעו אמר רב אשי [ה]האי מאן דנקיט שטרא בר מאה זוזי ואמר שוונהי ניהלי חד בר חמשין לא משוינא ליה מ"ט אמרינן האי מיפרע פרעיה ואמר ליה הב לי שטראי ואמר ליה אירכס לי וכתיב ליה תברא ומפיק ליה האי ואמר ליה האי אחרינא הוא: **מתני'** (ד)שני אחין אחד עני ואחד עשיר והניח להן אביהן מרחץ ובית הבד עשאן לשכר השכר לאמצע עשאן לעצמו הרי העשיר אומר לעני קח לך עבדים וירחצו במרחץ קח לך זיתים ובא ועשה בבית הבד [ו]שנים שהיו בעיר אחת שם אחד יוסף בן שמעון ושם אחר יוסף בן שמעון אין יכולין להוציא שטר חוב זה על זה (ה)ולא אחר יכול להוציא עליהן שטר חוב (ו)[ח]נמצא לאחד בין שטרותיו שטרו של יוסף בן שמעון פרוע שטרות שניהן פרועין כיצד יעשו ישלשו ואם היו משולשין יכתבו סימן ואם היו מסומנין (ז)יכתבו כהן: **גמ'** ההוא שטרא דנפק (א) לבי דינא דרב הונא דהוה כתיב ביה אני פלוני בר פלוני לויתי מנה ממך

אמר

(ב) **והאידנא לא עבדינן הכי.** אלא כתבינן שטר מאוחר סתמא דלא כתיב איחרנוהו וכתבנוהו וכתבינן תברא עלייהו בשעת פרעון וכתבינן זמן בשובר ולא כתבינן ליה סתמא ולאורבא דרבי יוסי לא חיישינן: **להנך דכתבי אקניאתא.** כותבי שטר מתנה שאין כתוב בהן אחריות ולא אתי למיטרף מלקוחות אי נמי שטר מכירה שכתב בהן אחריות שדינו לטרוף לקוחות משעת מכירה דעדים מפקי ליה לקלא בלא שטר כדאמרינן בחזקת הבתים (לעיל דף מא:) אמר רב המוכר שדהו בעדי' גובה מנכסים משועבדים וכדמפרש התם [מב.] טעמא מלוה אזביני קא רמית כו' הלכך אי ידעיתון ההוא יומא דאקניתון ביה מן הנותן מתנה או מוכר מכירה כתבו עכשיו אותו היום שנתנה המתנה והמכירה דאיכא למיחש שמא אחרי כן נתנה לאחר שלא כדין. (פסק) ודוקא שטרי אקנייתא אבל שטרי הלואה שיש בו אחריות לא יכתוב אלא יום שעומד בו עכשיו דא"כ הוה ליה מוקדם ופסול דאתי למיטרף לקוחות מזמן הכתוב בשטר שלא כדין דלעולם אין לקוחות משועבדים לשום אדם כל זמן שלא נכתב שטר עד שיקחו מן הלוה קרקעות אחר שנכתב השטר המשעבד נכסיו הלכך אי כתבי יומא שנעשית ההלואה בשטר זה פסול הוא דאתי למיטרף לקוחות שלקחו בין ההלואה לכתיבת השטר והם לא נשתעבדו עד לאחר כתיבת השטר דעדים החתומים על השטר אינהו מפקי ליה לקלא כדאמרי' לענין הלואה בחזקת הבתים [שם] ולקוחות שלקחו אחרי כן אינהו הוא דאפסידו אנפשייהו אבל מקמי כתיבת השטר שפיר זבון ואפילו נכתב ביום ונחתם בלילה חשבינן ליה מוקדם ופסול דהא לא אשתעבוד לקוחות אלא מיום חתימה ואילך ואיהו אתי למיטרף מיום כתיבתו שלא כדין והכי תנן בהמביא גט (גיטין דף יז.) נכתב ביום ונחתם בלילה פסול ורבי שמעון מכשיר שהיה ר' שמעון אומר כל הגיטין שנכתבו ביום ונחתמו בלילה פסולין חוץ מגיטי נשים והתם [יח.] מפרש טעמא לענין גיטי נשים מיהו לענין שאר שטרות לכ"ע פסולין (ג): פסק אפס רבינו חננאל פירש דהא דרבה בר שילא שמעינן מינה דשטרא דכתיב בההוא יומא דקנו מיניה ובתר כמה יומי אסהידו עליה הנהו סהדי קמאי שפיר דמי מדקאמר אי ידעיתו יומא דאקניתו כתבו ההוא יומא ואף על גב דחתמי עליה האידנא שפיר דמי דלא אשכחן דבעו חתימת ההוא יומא אלא גט אשה בלבד דתנן בגט נכתב ביום ונחתם בלילה פסול וכן הלכה הוא כך פר"ח. אך לא יתכן אלא כמו שפירשתי וכדפי' מתניתין דגיטין: **כי יתביתו בשילי.** ואתם כותבין שם אותה העיר בשטרי הלואה או שטרי מכירה או שטרי מתנה או זכרון עדות כתבו בתוך השטר מקום שאתם יושבים שם בשעת כתיבה כלומר במקום פלוני כתבנו הך מה שראינו במקום פלוני: **בהיני.** מקום: **האי מאן דנקיט.** מלוה דנקיט שטר מלוה בר מאה זוזי ואמר להם כתבו לי תרי בני חמשים שכשיפרע לי הלוה חמשים זוזי אקרע שטרא של חמשים ולא יהיה צריך לכתוב שובר לא כתבינן שלא מדעת הלוה: **מ"ט עבוד רבנן מילתא.** שתקנו שלא ישתנה שטרו מכמות שהיה דניחא ליה כו': **כי היכי דליכוף ולפרעיה.** כשיפרענו לוה למלוה חצי חובו יכופנו מלוה לפרוע לו השאר כי ידאג הלוה פן יפסיד שוברו ויתבעהו מלוה כל חובו: **כי היכי דליפגום שטרו.** כשיפרע חמשים זוז הרי נמצא שטר שביד מלוה פגום ותנן (כתובות דף פז.) הפוגמת כתובתה לא תפרע אלא בשבועה וה"ה לכל השטרות כדאמרי' במסכת שבועות וכי מה בין זה לפוגם שטרו כו' בפ' שבועת הדיינין (דף מא.): **כי היכי דלא ליפגום שטרו.** אך כשיפרענו חמשים זוז יחזיר לו שטר של חמשים ונשאר בידו שטר של חמשים שני שלם: **אמר רב אשי האי מאן דנקט שטר.** מלוה בר מאה זוזי ואמר להו לספרי כתובו חד בר חמשים מההוא זמן ראשון שהרי פרע לי המותר וקרעו שטר זה לא כתבינן ליה שטר אחרינא לא מזמן ראשון וכל שכן מזמן זה של יום כתיבה ואילך שמא שטר פרוע הוא זה ויש לו שובר ללוה עליו ויוציא המלוה עליו שטר של חמשים ויאמר חוב אחר הוא זה שהלויתי לך פעם אחרת: **מתני' הרי עשיר אומר לעני כו'.** ואפי' למאן דאמר בפרק קמא (לעיל דף יג.) דאית דינא דגוד או אגוד שאני הכא דגוד איכא אגוד ליכא והכי מתרץ לה התם [שם:]: **קח לך עבדים.** דבההיא חזקה שהניחו אביו יהיה לעולם ולא יניחו לו להרבות ולהביא בני אדם במרחץ אלא מבני ביתו: **אין יכולין להוציא שטר חוב זה על זה.** שיכול הלה לטעון שטר זה שבידך אני החזרתיו לך כשהחזרת לי ממון שלוית בו ממני: **ולא אחר יכול להוציא.** על אחד מהם דלכל חד מצי מדחי ליה אצל חבירו אא"כ יש עדים בדבר שמעידין זה לוה מזה אבל מן השטר אין יכולין להביא ראיה: **נמצא לאחד בין שטרותיו כו'.** בגמ' [קעג.] פריך עלה מרישא ומפרש לה שפיר: **כיצד יעשו.** אם רוצים ללוות זה מזה או מאיש אחר או לקנות קרקע: **ישלשו.** אבי אביו ויכתוב יוסף בן שמעון בן יעקב וזה יכתוב יוסף בן שמעון בן נפתלי: **משולשים.** ששמותיהן ושמות אביהן ושמות אבי אביהן שוין: **יכתבו סימן.** יוסף בן שמעון שהוא גוץ או לבן או גיחור לוה מיוסף בן שמעון שהוא ארוך או שחור: **ואם היו** (ד). סימניהן שוין: **יכתבו כהן.** אם אחד מהן כהן יכתבו יוסף כהן לוה מיוסף ישראל: **גמ' ההוא שטרא דנפק** (ה) **לבי דינא דרב הונא.** והיה מוחזק בו אדם אחד שהיה טוען פלוני בן פלוני הכתוב בזה השטר כתבו וחתמו ומסרו לי לפי שהלויתיו כך וכך ממון וכדתנן מתניתין בפירקין (דף קעה:) הוציא עליו כתב ידו שהוא חייב לו גובה מנכסים בני חורין ואת שמי לא הוצרך לכתוב שהרי מסרו לי וכתב לי ממך כלומר ממי שמוחזק בשטר:

אמר

אי ידעיתו יומא דאקניתו ביה כתובו. בשטרי אקנייתא דוקא אבל בהלואות לא איירי [א] כך פירש רשב"ם ואומר ר"י דלא שנא במכר לא שנא במתנה איירי דאפילו בשטרי מקח וממכר משכחת לה כגון דכתבי מדעת (ח) עדים דללקוחות ליכא הכא פסידא כלל דיש קול למקח וממכר °וליכא למיחש למידי: **כתבו בשילי.** היני ושילי קרובות זו לזו להכי נקט להו שאפילו בשתי עיירות קרובות זו לזו כתבו על שם העיר שתעמדו בה בשעת כתיבה [ב] וגם היו רגילין תדיר להיות בהיני ושילי והכי אמרינן בביצה (דף כה: ע"ש) הוי מכתפי (ו) לה בשבתא דריגלא משילי להיני ומהיני לשילי: **עבידו ליה תרי שטרי כו' מאי טעמא כו'.** תימה אמאי לא קאמר דפרוע הוא כדאמר רב אשי בסמוך ואומר ר"י דהכא איירי אפי' ידעינן שאינו פרוע:

מינך

מסורת הש"ס

(א) כ"א רבה, (ב) גיטין פ. יבמות קטז., (ג) רש"א כי היכי דלא מתחזי כשקרא וכן היא גי' הרי"ף והרא"ש, (ד) לעיל יג., (ה) [גיטין כד:], (ו) ב"מ כ:, (ז) [עי' תוספות כתובות כד: ד"ה אמנה], (ח) רש"א ר"ל מדעת שניהם,

◆

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אי כו' וליכא למיחש למידי. ועי' סנהדרין דף לב ע"ב תוס' ד"ה חיישינן:

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' דנפק בבי דינא דרב הונא: (ב) רשב"ם ד"ה והא האידנא דלא עבדינן וכו' דלא כתיב בהו איחרנוהו: (ג) ד"ה להנך וכו' פסק ודוקא שטרי אקנייתא וכו' לכ"ע פסולין ע"כ פסק אפס רבינו חננאל: (ד) ד"ה ואם היו מסומנין סימניהן שוין: (ה) ד"ה ההוא וכו' בבי דינא: (ו) תוס' ד"ה כתבו וכו' מכתפי ליה בשבתא:

◆

מוסף רש"י

כי קיימיתו בשילי כו'. שילי והיני מקומות הן (יבמות קטז.). **כי קיימיתו בהיני.** לכתוב שטר, **כתבו בהיני.** כתבו בתוכו שבהיני נכתב (גיטין פ.). **קח לך עבדים.** שיחממו אותו ורחוץ בו, ולא מלי עני למימר ליה קנה חלקי (לעיל יג:). **ולא אחר יכול להוציא עליהן שטר חוב.** דאמר ליה לא אני לויתי ממך אלא חבירי לוה ממך ומסר לך שטר זה (גיטין כד:). **נמצא לאחד בין שטרותיו שטרו של יוסף בן שמעון פרוע.** נמצא שובר לאדם אחד בין שטרותיו וכתוב בו שטרו של יוסף בן שמעון שבידי פרוע הוא והיו לו שני שטרות על שניהם, **שטרות שניהן פרועין.** שכל אחד יכול לומר על שלי נכתב שובר (ב"מ כ:).

◆

מוסף תוספות

א. דמאן דיזיף בצינעא יזיף. ריטב"א. ב. דלא תימא שלא חשו לזה אלא בב' מקומות רחוקים זה מזה כמהלך יום אחד דאיכא למיחש לשקרא שיאמרו עמנו היה במקום פלוני אלא אפי' בב' מקומות קרובים מאוד גזרו חכמים. ריטב"א.

עין משפט נר מצוה

קי א מיי' פכ"ג מהל' מלוה ולוה הלכה ו סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סי' מג סעיף יט:

קיא ב מיי' פ"א מהל' גירושין הל' כח ופכ"ג מהל' מלוה ולוה הלכה ו סמג עשין נ וסי' לד טוש"ע שם סעי' כ וטוש"ע אה"ע סי' קכז סעיף ו:

קיב ג ד ה מיי' פכ"ג מהל' מלוה ולוה הל' יז יח סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סי' נג:

קיג ו מיי' פ"א מהל' שכנים הל' ג סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' קעא סעיף ו:

קיד ז מיי' פכ"ד מהל' מלוה ולוה הלכה ח סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סי' מט סעיף ז:

קטו ח מיי' שם טוש"ע שם סעי' ט:

◆

רבינו גרשום

והא האידנא. דעבדינן שטר מאוחר וכתבי תברא ולא כתבי בסתמא אלא כתבי בהו זמן ולא חיישינן: אמר ליה רבנן תקוני תקיני. כנגד הרמאי ולכתוב שובר בסתם מאן דעבד הכי עביד. אין יכול המלוה לחזור ולגבות ממנו כלום ומאן דלא עביד הכי שוברו בסתם אם המלוה רמאי הוא יכול לחזור ולגבות דאיהו דאפסיד אנפשיה דאיבעי ליה למכתב שוברו בסתם כדתקינו רבנן: כי קיימיתו בשילי. שם מקום ואתם רוצים לכתוב באיזה מקום נכתב השטר כתבו שנכתב בשילי: ואע"ג דמסירן לכו מילי בהיני. כלומר אע"ג דבהיני היתה ההלואה ושם מסרו לכם המעשה שתהיו עדים בדבר ואם לא הספקתם לכתוב שם השטר כתבו שנכתב בשילי ולא בהיני דלא מיחזו כשיקרא וכן כי קיימיתו בהיני כו': שטרי אקנייתא. שום שטר שיש בו קנין: ואי לא. דלא בעיתו למכתב מיומא דקיימיתו ותרצו לכוון באומדן דעתא את הקנין ולא ידעיתו בברור אימת הוה ותכתבו בתר אומד מיחזו כשקרא: ניחא ליה למלוה וניחא ליה ללוה. דלא ליהוי אלא חד שטרא ניחא ליה ללוה דליפגום שטרא דמלוה דכיון דלית ליה אלא חד שטר ופרע ממנו חציו נמצא השטר פגום דאין יכול המלוה ליפרע ממנו עוד אלא בשבועה כדתנן הפוגם את שטרו לא נפרע אלא בשבועה: וניחא ליה למלוה. שיהא לו שטר אחד גדול שאם פרע לו הלוה חציו וזה כותב לו שובר על חציו וכיון דיש ביד המלוה עדיין שטרו שלם יכוף הלוה את עצמו וימהר לפרוע לו הכל שמתירא שמא יאבד שוברו ויוציא הלה את שטרו ויאמר שלא פרע לו עדיין כלום: ניחא ליה למלוה דלא ליפגום שטריה. שאם פרע האחד השני לא יפרע ממנו כלום ולא יפגום וגובה ממנו בלא שבועה: וניחא ליה ללוה. הואיל שאין החוב שלו כולו בשטר אחד אם פרע לו האחד מחזיר לו אותו שנפרע כולו ואין בידו אלא שטר אחד שלא נפרע ממנו כלום ואין יכול לכופו ולהפחידו שיתבע ממנו יותר ממה שחייב לו שהרי החזיר לו השטר הפרוע ולא נשאר בידו אלא אותו שעדיין לא פרע ממנו כלום:

ואמר שויה ניהליה חד בר חמשין. שמוחל החצי: לא משוינן. מאי טעמא דאמר האי לוה פרעיה כוליה ואמר ליה הב לי שטרי שפרעתיך ואמר אירכס כו' ואמר ליה הא אחרינא הוא ויערים כדי שלא יכירוהו: **פיס'** עשאן אביהן האי מרחץ ובית הבד לשכר. כדי להשכירן ליטול מהן שכר רחיצה ושכר דריכה יכול העני לכופו לעשיר שישכיר אותם ויחלקו השכר לאמצע: עשאן אביהן לעצמו. ולא להשכירן לאחרים יכול העשיר לכופו לעני שלא להשכירן אלא אומר לו לעני קח לך. כלומר כדרך שאבינו היה עושה לעצמו ולא היה משכיר: אני פלוני בן פלוני לויתי ממך סתם. ולא היה כתוב שמו של מלוה: